

VILNIUS UNIVERSITY
INSTITUTE OF LITHUANIAN LITERATURE AND FOLKLORE

VIRGINIJA CIBARAUSKĖ

**LITERARY BIOGRAPHY AS A STRUCTURE OF CULTURAL MEMORY:
CASES OF N. MILIAUSKAITĖ AND S. PARULSKIS**

Summary of Doctoral Dissertation
Humanities, Philology (04 H)

Vilnius, 2017

The doctoral dissertation was prepared at the Faculty of Philology, Vilnius University in 2011–2017.

Research supervisor – doc. dr. Dalia Satkauskytė (Vilnius University, Humanities, Philology – 04 H).

The dissertation will be defended at the following Council of Philological Sciences of Vilnius University:

Chairwoman – prof. dr. Reda Pabarčienė (Lithuanian University of Educational Sciences, Humanities, Philology – 04 H).

Members:

Dr. Rimantas Kmita (Institute of Lithuanian Literature and Folklore, Humanities, Philology – 04 H);

Prof. dr. Dalia Kuizinienė (Vytautas Magnus University, Humanities, Philology – 04 H);

Dr. Donata Mitaitė (Institute of Lithuanian Literature and Folklore, Humanities, Philology – 04 H);

Doc. Dr. Birutė Meržvinskytė (Vilnius University, Humanities, Philology – 04 H).

The public defence of the dissertation will be held at a public meeting of the Council of Philological Sciences at 3 PM on December 8, 2017, at K. Donelaitis Hall at the Faculty of Philology, Vilnius University.

Address: 5 Universiteto str., LT-01131, Vilnius, Lithuania.

The summary of the dissertation was sent to the relevant institutions on November 10, 2017.

The dissertation is available at the libraries of Vilnius University and Institute of Lithuanian Literature and Folklore, and the webpage of Vilnius University:
<http://www.vu.lt/naujienos/ivykiu-kalendorius>

VILNIAUS UNIVERSITETAS
LIETUVIŲ LITERATŪROS IR TAUTOSAKOS INSTITUTAS

VIRGINIJA CIBARAUSKĖ

**LITERATŪRINĖ BIOGRAFIJA KAIP KULTŪROS ATMINTIES STRUKTŪRA:
N. MILIAUSKAITĖS IR S. PARULSKIO ATVEJAI**

Daktaro disertacijos santrauka
Humanitariniai mokslai, filologija (04 H)

Vilnius, 2017

Disertacija rengta 2011–2017 metais Vilniaus universiteto Filologijos fakultete.

Mokslinė vadovė – doc. dr. Dalia Satkauskytė (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04 H).

Disertacija ginama Vilniaus universiteto Filologijos mokslo krypties taryboje:

Pirmininkė – prof. Dr. Reda Pabarčienė (Lietuvos edukologijos universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H).

Nariai:

Dr. Rimantas Kmita (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H);

Prof. dr. Dalia Kuizininė (Vytauto Didžiojo universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H);

Dr. Donata Mitaitė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H);

Doc. dr. Birutė Meržvinskytė (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H).

Disertacija bus ginama viešame Filologijos mokslo krypties tarybos posėdyje 2017 m. gruodžio 8 d. 15.00 val. Filologijos fakulteto K. Donelaičio auditorijoje.

Adresas: Universiteto g. 5, LT-01131, Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2017 m. lapkričio 8 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto bibliotekose bei Vilniaus universiteto interneto svetainėje:
<http://www.vu.lt/naujienos/ivykiu-kalendorius>

Introduction

The **object** of this paper is literary biography, which is viewed a structure of cultural memory, in Lithuanian poetry of the 20th century, which is closely related to confessional poetry genre. Forms and functions of literary biography as well as peculiarities of its (self-)construction are discussed by analysing two cases – Nijolė Miliauskaitė's and Sigitas Parulskis's. Both cases can be classified as poet-as-an-ousider type of literary biography that was extremely popular in Lithuanian literary field in the end of the 20th century. Common characteristics of the type include topos of suffering, alienation, 'sorrowful attitude' (a term by Vytautas Kubilius) and voluntary or forced 'spiritual emigration'.

Lithuanian poetry of the late 20th century as well as poetry field as a whole are commonly targeted because of their ambiguous relation with the so-called 'tradition', which is widely discussed by the critics. For example, the case of Miliauskaitė is regarded as continuity of the tradition, while that of Parulskis is seen as its rupture, termination. As a rule, 'tradition' in the late 20th century refers to forms of lyrical poem or attitude and poetical self-image. It is also notable, that the period as well as said poets show inclination towards confessional poetry, which celebrates the author's figure, his/hers biography, interaction between biography and poetry.

In the broadest of senses, literary biography encapsulates the public image of a poet/poetess. The main constituents of this image include self-image, reception and the his/her output. Literary biography is exceptionally important for the poets. As a rule, their literary biographies have more depth and colour; this can be said about Miliauskaitė's as well as Parulskis's case. This is closely related to the genre: qualities of the speaker of the poem, who is traditionally referred to as a lyrical subject (the lyrical 'I'), are assigned to the poet/poetess, and his/ hers biographical facts are 'recognised' in the texts, especially those that are written in the first person. Thus the poet/poetess acquire a certain 'personal myth': Miliauskaitė is regarded as an orphan, a selfless woman, while Parulskis is considered to be a raging youngster, a barbarian.

Each literary biography is based on models, codes or other elements from cultural memory, which are uniquely adapted by a specific poet/poetess. Thus literary

biography as a phenomenon is a compound memory structure, while a specific literary biography of a certain poet/poetess is an expression of relationship with cultural memory, literary field and literary life as a whole. Literary biographies can be classified into certain paradigms or types. Besides literary and other texts, the basis for this classification and its support relies on the biographies of prominent people, such as canonical poets or culture figures, that act as models. On the other hand, my premise does not determine literary subjects by cultural memory structures. These structures are transformed each time they are actualized by the subjects.

The main **aim** of this paper is reconstruction of Parulskis's and Miliauskaitė's literary biographies. Biographies of these poets were chosen as typical representations of poet-as-an-outsider type of biographies. Both cases are related to changes in the literary field (growing autonomy of the literary field) as well as to requirements of confessional poetry. The analysis focuses on specific expressions of Miliauskaitė's and Parulskis's biographies, identifying the cultural memory model that serves them as a base, determining by what means it is filled with autobiographical data and in what forms they manifest themselves (if they do) in poetical texts. Moreover, the relationship between poets' acting in the literary field and their poetic devices (poetic techniques) is also discussed.

Biographies of the poets are reconstructed from fictional texts (poems, literary essays etc.) as well as wide range of non-fictional texts which serve as a ground for self-image production (interviews, public announcements, literary criticism, memoirs etc.) and receptions (reviews, reminiscences etc.). Every attempt of reconstructing a literary biography simultaneously becomes an act of construction as well, because in the process the image of the poet/poetess is revised and certain aspects of it together with cultural memory structures are highlighted while the others are left in periphery. Moreover, the corpus of reception texts, especially that of canonical authors, is being constantly updated, thus making literary biography an infinite phenomenon. However, despite all of the variations and interpretations it retains certain constant compounds. These constant compounds consist of said models that become 'manuals' for the poets: they define the way the poet should behave, write, live etc. Therefore, in spite of some reservations, in this paper I use the term of reconstruction instead of construction; with

an exception of variations, literary biography is not produced, but rather reproduced with the intention of making it more accurate.

This research contributes to a wider spectrum of text and context relationship analysis as it highlights the correlation of poetic world-views, acting strategies in literary field and self-identifications of poets. Literary text and literary biography are analysed as documents of author's self-identification, which in its own right is inseparable from the relationship with that which is traditional and common. The perspective of keeping literary biography in the main focus is particularly beneficial in those cases where genre of the text has autobiographical overtones, for example, instances of an essay, an autobiography, a confessional poem. It helps to avoid determination of the author to mere literary (the theory of intertextuality) or sociocultural context (Bourdieu's theory of literary field).

The aims and goals of the paper

The paper has two aims. First of all, it aims at defining the concept of literary biography as a cultural memory structure with its functions. The second aim is to analyse unique aspects of Miliauskaitė's and Parulskis's literary biographies as well as their developmental peculiarities.

The subject of the paper and the surrounding problems determine four main goals of the paper:

1. Identify the type of literary biography actualized by Miliauskaitė and Parulskis.
2. Define in what ways Miliauskaitė's and Parulskis's literary biography type and model is practically applied, i.e., by establishing self-representations, acting in the literary field as well as using devices in poetical texts.
3. Identify cultural memory elements and types of relations of these elements in Miliauskaitė's and Parulskis's poetry, discuss the effect of meaning these relations provide.
4. Discuss the correlation of Miliauskaitė's and Parulskis's literary biographies and poetry structures as well as their cultural memory elements.

Methodology

In the past two decades cultural memory was one of the most relevant topics and problems in humanitarian sciences. The concept of cultural memory stems from the Russian formalists, Czech structuralists and Yuri Lotman's works on cultural semiotics, as well as Mikhail Bakhtin's concept of genre memory. The focal methodological point in this paper is Lotman's concepts of cultural memory and literary biography, which are adapted according to the object of the analysis. Another major methodological approach is that of Pierre Bourdieu's theory of literary field.

The concept of cultural memory in this paper serves as an alternative to excessively abstract and plane 'tradition'. For example, in the literary field Miliauskaitė's image is considered to be traditional, for it is associated with the 19th century female prose women characters. Meanwhile, Parulskis is often regarded as a deconstructor or even depreciator of tradition. However, the notion of tradition in these cases is never specified. Cultural memory, which provides practical visual and conceptual corpus of reminiscences that are passed down from generation to generation, can be treated as a synonym to tradition. Nonetheless, it is not integral but heterogenic and shifting. Cultural memory is composed of codes, models, topos, canonical literary biographies and so on. These structures act as prisms that 'break' the so-called relevant experience, autobiographical and other material. In other words, cultural memory structures are used to interpret and textualize various experiences.

The main research that focuses on self-image of Lithuanian poets in late 20th century is Loreta Jakonytė's study on self-consciousness of Lithuanian writers (*The Sociality of a Writer. Self-consciousness of Lithuanian Writers in the 10th Decade of the Twentieth Century*, 2005), which became the foundation for my paper. In her study, Jakonytė distinguishes self-image of a poet-as-an-outsider, poet-as-an-emigrant and states that it became extremely popular in 20th century Lithuanian literary field. This self-image is interpreted as a typical case that correlates with sociocultural change. However, the sociological study does not involve research on evolution of this type of self-image, its relation to literary type, genre, sort. It also does not pose a question about how this self-image correlates with an individual model of the world or poetic devices.

Vytautas Kavolis's study 'Men and women in Lithuanian literature' (*Vyrai ir moterys lietuvių literatūroje*, 1992) and Taisija Laukkonen's study 'Nationless bards: strategies of Lithuania's Russian writers during the (post)soviet period' (*Dainiai be tautos: Lietuvos rusų rašytojų strategijos (po)sovietmečiu*, 2013) also play a huge role in this paper. This analysis, as well as said studies, treats literary biography as a phenomenon of a culture field that correlates with more common sociocultural factors, prejudices, stereotypes, e.g., concepts of masculinity and femininity.

Acting/devices concept is hugely important in the analysis of literary biographies. This concept (Russian: прием) has come from Russian formalists as well as Lotman's cultural semiotics. It is usually translated into Lithuanian as 'devices' although Birutė Meržvinskytė suggest 'acting' in her translations. This paper does not treat acting and devices interchangeably. (Poetic) devices are referring to textual strategies while acting is attributed to strategies of performance in the literary field. Nonetheless, acting as well as devices are relatively rigid practices that come from cultural memory.

Novelty and relevance

This paper provides a fresh and relevant glance into a scope of problems, including the peculiarities of literary biography, that have been never thoroughly researched before. The concept of literary biography as a structure of cultural memory was defined in Lotman's article 'Literary biography in the context of cultural history (on typological relations between the text and the author's personality)' (*Literatūrinė biografija kultūros istorijos kontekste (Apie tipologinį teksto ir autoriaus asmenybės santykį)*) although Lotman does not develop this notion any further. For example, he does not go into discussion about why certain types or models are chosen or how they are transformed by personalizing, adapting them to individual biographies. Neither Lithuanian literary scholars who discuss poets' self-image in their works, nor Lotman himself in his works on cultural semiotic have posed a question about different expressions of the same literary biography type.

The concept of literary biography provides a possibility to define a problematic difference between a poet as a private individual and a poet as a public actor in literary field. This is very useful in monographies and similar studies. This division

helps to clearly identify the object for the analysis; it separates psychological peculiarities of the author (or psychology of creative work) from his/hers public image (or sociology of culture creators). Thus the concept of literary biography excludes psychologisation, or analysis of the supposed latent (subconscious) forces in poet's/poetess's mind, which is used for explaining their creative uniqueness and genesis. The point of view differs from traditional biographical criticism because it does not aim at clarifying authors intentions and his psychological portrait which is achieved by analysing his/hers texts and biographical facts. It is the public image of the author which is analysed.

The premise of the paper is that the cases of authentic, ingenious adaption of literary biography, i.e., when the model is not imitated but rather personified, there appears to be interaction between psychophysical individuality of a specific subject (this embodies one's temperament, looks, natural body movement etc.), *habitus* (in Bourdieu's sense, i.e., *habitus* as a unit of unreflective sociocultural prejudices, formed by a context) and a model, taken from cultural memory.

There has also been a little research about a tendency towards confessional poetry genre, evident in the late 20th century Lithuanian literature, and self-image peculiarities that were influenced by this tendency. Critics take note of Miliauskaitė's and Parulskis's poetry as being close to the confessional genre and yet this aspect is not discussed any further; it ends with speculations about 'autbiographicality', 'authentic experience' etc. Regardless of confessional poetry becoming more and more common concept among the critics in the last decades, Lithuanian literary studies during said period use the concept very rarely and vaguely. Today the situation is almost the same: despite the concept of confessional poetry and literature is widely used it has not been thoroughly defined or theoretically and historically characterized.

In this paper the concept of confessional poetry is adjusted to the local context, namely, peculiarities of specific texts and their authors of Lithuanian literature in late 20th century. My assumption is that this concept differs from the one presented in the works of Lithuanian literary scholars from 70's and 80's as well as the American one, although it has some similarities with both. Moreover, this paper will present a substantial connection between confessional poetry and literary biography of a poet-as-an-outsider based on specific examples.

Current study breaks a new ground as it highlights the importance of cultural memory structures, which have not received enough attention before, that influence poet's self-image as well as poetry reception. Until now the very concept of cultural memory with its various expressions have not been thoroughly discussed in Lithuanian literary studies. This matter is examined in the theoretical part of this paper where the concept of cultural memory, difference between culture and cultural memory are defined together with identifying and describing units of cultural memory that can be useful in analysing poetic texts. An exhaustive concept of literary biography as a compound of cultural memory is provided.

Lithuanian literary scholars' works in general and especially those dedicated to Lithuanian poetry of late 20th century have a tendency to treat the relation with cultural memory either as a positive thing, i.e., continuity, or as a negative thing, i.e., as a rupture. Meanwhile I suggest that the relation with cultural memory cannot be neither positive nor negative: any relation, in other words, any act of reminiscing, catalyses transformations and semantic shifts in cultural memory and its units.

I also discuss how much, in what way and if at all literary biography has influence on text reception. For example, nominalisation of poetry, its fragmentariness, dissolution of 'I' figure, even intertextuality are commonly referred to as deconstruction of traditional lyrical forms. However, from the formal point of view, these features are more typical in Miliauskaitė's poetry than Parulskis's, although it would seem to be vice versa. Nevertheless, these aspects of Miliauskaitė's poetry are not analysed and even when they are they are not deemed as 'deconstruction'. I discuss this phenomenon and its possible reasons in the analytical Miliauskaitė's part. I believe that this is partly related to the peculiarities of Miliauskaitė's and Parulskis's literary biographies, their acting in the literary field and not to poetic devices that they use. This means that the self-attributed meekness, traditionality, lack of ambition of the poetess are transferred to her poetry by the critics.

Structure and contents of the dissertation

The structure is composed of four main parts: Introduction, Theoretical part, Historic excursus and Analytical part. In the introduction I present the object, the

problem and its research so far, outlook on the current analysis, methodological points, aims and goals of the study. This part also includes arguments on the novelty of this paper its relevance and prominence as well as theses and results of the analysis, which consist of published academic articles and conference speeches.

Theoretical part starts with discussion of common concept of cultural memory, which is followed by identification and description of ‘compounds’ of prominent literary biographies, in other words, units of cultural memory – repertoire, genre, theme, symbol/sign, intertextual quote, paraphrase, intersemiotic allusion. It is critical to distinguish these cultural units because when identifying type, model and transformations of literary biography (in author’s self-image, texts of reception or poetry) one must know how to recognise these elements and the type of their relation. After establishing the concept of common literary biography and its significance to confessional poetry, the part titled ‘Historic excursus’ deals with the poet-as-an-outsider type of biography that is so close to the romantic one. This type is based on exaltation of failure and/or suffering. In the epoch of Romanticism it was largely accepted that the main criterion of valuable artist and his/her art is his/hers originality and ingenuity, which were thought to come from the exceptional artist’s nature. This attitude has put the artist and his/hers life in the limelight thus creating a concept of artist as being a social outsider and an unacknowledged genius, which is relevant to these days.

In the historic excursus I speculate that relevance of a specific literary type depends on the level of autonomy of the field. For example, Bourdieu states that literary field with partial autonomy is inclined to popularize the attitude of ‘concerned about being disconcerned’. Strictly speaking, this field sees the biography of ‘the disconcerned’, the loser, who is unable to adapt to the ordinary world as the most attractive one. Meanwhile literary field without autonomy has no specific notion of success or failure. For example, cultural sociologist Boris Dubin in his analysis of literary field with low degree of autonomy notes that its concept of success corresponds with that of normative social order. The same assumption is suggested by sociologist Arnold Hauser, who declares that literary field with high level of autonomy sets the artist free from traditional social restraints and encourages ‘the cult of genius’, which is inseparable from otherness, riot etc., while in a field that is subdued by a field of power this kind of rebellion is impossible.

These hypotheses lead to the premise that in the last decades of the 20th century literary biography of poet-as-an-outsider, which was extremely prominent at that time, correlates with growing autonomy of literary field (as opposed to the period of soviet occupation). Romantic nature of this type is obvious from toposes of suffering, alienation, 'sorrowful attitude' (a term by Kubilius), voluntary or forced 'spiritual emigration', writing in blood etc. Older poets as well as the young ones base their self-image on these toposes. For example, in his interview in 1990, Marcelijus Martinaitis claims that after the Independence he started feeling useless, that the last decade of the 20th century was the time when prophets (synonymous with poets) were no longer required. In their interviews, Vytautas P. Bložė and Miliauskaitė, who live in Vilnius, which is considered to be the cultural centre, are constantly talking about spiritual and forced physical emigration and identify themselves as poets-outsiders. Literary sergeants together with a group 'Outsiders' who show desire to disrupt the relation with lyrical tradition both call themselves outsiders.

The main difference separating the older generation (Martinaitis, Bložė) from the field debutants (the sergeants, 'outsiders') is that the older ones emphasize the fact that they were forced out of the centre to the periphery of culture, while the young ones stress their voluntary stand-off, disassociation from relevant social problems. For example, in almost every interview during the last decades of the 20th century Bložė states the fact that in 1972 his poetry book *Preljudai* was stopped from publishing while he himself was banished from the public literary life because his father was an exile. In cases when poet's biography has no exile, censorship or repressive experiences (which mostly happens with the poets of the youngest generation) being an outsider is declared as a fundamental 'spiritual state' of a creative person. For example, Aidas Marčėnas, who had his debut in 1988, in his manifesto-type article 'Sergeants of Lithuanian poetry' ('Lietuvių poezijos seržantai', *Metmenys*, 1992), which defines the position of his generation, claims that 'being a poet is similar to being in exile. In one's own home.'. To his generation Marčėnas attributes such qualities as nonconformism, disconcernedness and failure.

Poet-as-an-outsider type of literary biography also plagues studies and monographies, dedicated to canonical authors, by such prominent literary scholars of late 20th century as Kubilius, Valdemaras Kukulas. These studies present biographies of

canonical poets/poetesses, which in the cultural context stand as ideal images of poet or poetess. For example, in his works, which were written in the last decade of the 20th century (*Jonas Aistis*, 1999; *Salomėjos Nėries lyrika*, 1989 and other), Kubilius puts almost all of the canonical Lithuanian poets into the 'sorrowful attitude' paradigm: symbolists who believed that 'poetry is born out of suffering', neoromantics (e.g. Aistis's 'soft melancholy and peaceful tragedy') together with Antanas Baranauskas, Antanas Vienažindys. If author's biography provides little tragic facts a certain tragic mood, unrelated to the facts, is attributed to the author or some tragic detail of his/her life and especially creative work is highlighted.

What is more, during said period there is a rise of confessional genre – it is related with the boom of autobiographical texts (memoirs and diaries of exiles, political prisoners and other) as well as essayistics. Different genres are culturally connected with different types of literary biography. Topes of alienation, being an outsider, spiritual and other resistance, emigration and negative exclusiveness as well as corresponding literary biography of poet-as-an-outsider are exceptionally important in the works of authors who have inclination towards confessional poetry. Literary biography of poet-as-an-outsider is directly connected with themes of psychological trauma, alienation, antagonism towards normative order and such, which are typical for confessional poetry. Analytical part of the paper is divided into two sections. The first one is dedicated to the reconstruction and analysis of Parulskis's literary biography, the second one, accordingly, to Miliauskaitė's. The process of evolution of these specific literary biographies, peculiarities of the type of literary biography and models, that justify the type, are discussed. While analysing texts of various genres (interviews, essays, memoirs, reviews, fiction etc.) I specify units of cultural memory that are relevant to literary biography as well as the types of their relations. Literary biographies of the poets are presented not according to chronology (Miliauskaitė belongs to the older generation) but rather to peculiarities of their relations with cultural memory structures: Parulskis's literary biography and variety of cultural memory structures come first as they will provide a background for displaying apparent simplicity, minus-acting/devices etc. of Miliauskaitė.

Corpus for reconstructing Parulskis's literary biography is extremely abundant: it encompasses poetry, reviews, essays, interviews and other texts. This is the

result of poet's intensive activeness. Parulskis's literary biography is not coherent: his self-image is based on the tope of poet-as-an-emigrant while in his reception and especially in the memoirs of his contemporaries he is often called literary sergeant.

Poet-as-an-emigrant and literary sergeant are images from the cultural memory self-image repertoire. These images are governed by different codes. Distinguishing features of poet-as-an-emigrant are these: writing is seen as a result of suffering, which is brought up by poet's antagonism and alienation from the socium, inability or reluctance to obey the normative order. This concept is surround by such topes of romantic paradigm as writing in blood, rebellious soul of a poet, despair, antagonism towards regular norms. Parulskis also adapts the theme of birthplace (a town or village where one is born) destruction, which comes from Lithuanian culture and is very frequent in his poetry and prose. The poet is suffering because he lost the sense of belonging and his birthplace, the village, is loosing the sacral dimension it used to have. This model is also actualized by making allusions to a quite recent sociocultural context of censorship, exile and alike, although Parulskis himself was neither a victim of censorship nor other forms of repression. Poets of resistance and exile, such as Osip Mandelstam, Joseph Brodsky, Tomas Venclova, Bložė, became Parulskis's role models. He is more inclined to imitate their acting rather than their poetry and repertoire of poetic devices.

The epicenter of literary sergeant image consists of topes of generational hierarchy and battles in the literary field. Parulskis is associated with the image of 'sergeant' although the poet himself does not adopt it and even resists when it is projected onto him and this happens for several reasons. First of all, this image corresponds with facts from Parulskis's biography – his experience in the soviet army are constantly highlighted throughout his works and interviews. Another important aspect is his discussion with criticism and questioning the value of such canonical authors as Justinas Marcinkevičius and Bronius Radzevičius. However, the most important point is his determined attempt to establish his hierarchy and govern literary life as well as reception of his texts.

Although images of 'rebel' and deconstructor of tradition are important elements of Parulskis's literary biography, in his texts and literary criticism the relation with the bigger part of the literary canon is extremely positive. Quotations and names

that serve as mere signs of poets like Bložė, Aistis, Mandelštamas, Venclova are used for justification of personal opinions and aesthetic decisions. This results in the paradox of rebellion and immersion into cultural memory, outsidership and posture of intensive action, while his acting and poetic devices refer to different and even contradicting contexts.

In his criticism, essays and poetry Parulskis reflects on importance of literary biography, even analyses 'the paradigm of the poet-as-en-emigrant'. He refers to exile poets and victims of the system, first of all Mandelstam, Brodsky, Venclova, Bložė, as model figures. However, after analysis of his poems and elements of cultural memory that they contain, it becomes clear that his main themes and toposes as well as poetic devices are taken from Lithuanian context, namely, the second half of the 20th century poetry and prose. First of all, here we are talking about the situation of leaving the village, structures of exile/labor camp literature, synthesis of Christian and agriculture images. Parulskis's poems actualize the so-called polyphonic structure, which is typical for Bložė's and Sigitas Geda's poetry, strategies of double and multiple coding. On the other hand, strategies that imply polyphony and multiperspective are used by the voice of a suffering poet. The impossibility of individual voice, which is the result of attachment to various structures of cultural memory, becomes the source (and theme) of poet's suffering. This is the main theme in Parulskis's poetry.

Unmasked pretensions of authentic experience becomes pathetic lament about impossible subjectivity and individuality in poetry, resulting in suffering that is keenly exhibited. This voice of suffering poet coincides with Parulskis's self-image (and yet not with 'the rebellious voice of literary sergeant', which is used by critics). Thus the subject of fictional text tries to speak in the same voice as the author although the latter's acting (during debates, his aim to control reception and establish poetic hierarchies, his sociality) indicates exceptional activeness and interest rather than suffering and alienation.

Redundancy strategy is a common thing in poetry: facts from personal biography are compared to those of canonical authors' thus highlighting their resemblance or even sameness in an attempt to barge one into said paradigm or family of poets-as-emigrants. Canonical authors' biographies are referred to by building one's literary biography according to their model, by imitating their poetic acting or sometimes

even devices, by using figures that are treated as signs/symbols, e.g., by mentioning or indirectly referring to Mandelstam or Bložė in one's poetry. The poems are also full of figures that aspire to gain status of a sign. First of all, this happens with Marčėnas: his name is used in dedications as well as employed for various rhyming purposes, he becomes the addressee of literary dialogues and interviews. However, foreign voices in Parulskis's poetry are used to highlight the so-called own voice. It is noteworthy that the so-called 'authentic' position is possible only through relation with cultural and especially literary memory and canon.

Material for reconstruction of Miliauskaitė's literary biography is different from that of Parulskis's. There is a lack of texts where the author is consciously building her self-image, moreover, she did not write any criticism or essays, has rarely given interviews to cultural press, has never participated in debates and rarely agreed to publish her texts. At the first glance it seems that Miliauskaitė keeps herself to the offside in the literary field – and this is one of the most important topos in her literary biography. According to Bložė, Miliauskaitė has rarely given interviews and published her texts only in those publications that she considered to be 'prestigious' in fear of her poetry becoming 'a cheap passing tune'. In this case, the decision to keep to offside can also be treated as a strategy.

Miliauskaitė's self-image and her reception usually correspond. Therefore her literary biography is coherent contrary to that of Parulskis's. The epicenter of her literary biography is the topos of 'hungry and poor girl from a shelter', a motive of homelessness as well as 'female attitude', which commonly encapsulates themes of girl coming of age, sacrifice, humility, mundane duties and desire of motherhood. Besides the element of being an orphan, Miliauskaitė's literary biography also contains that of marriage-as-a-sacrifice and the theme of a woman sacrificing herself for her lover. This theme is very prominent in her first collection of poems *Uršulės S. portretas* (*Portrait of Ursule S.*, 1985). Narrative of sacrifice for a lover becomes a very important component in stories about her literary biography and life told by her contemporaries. Part of the reception sees her humility and humbleness as distinctive facets of Miliauskaitė's literary biography that are associated with chrestomathic notion of femininity. For example, during her interviews with male poets Miliauskaitė confesses that she is a student – a student of her husband poet Bložė etc.

I call this type of acting minus-acting: in contrast to Parulskis, who is trying to establish his prominence, Miliauskaitė denies her prominence; Parulskis is an active participant in literary life and literary battles, while Miliauskaitė is passive in this field. Although this minus-acting is quite rare in Lithuanian poetry field it is typical and even promoted in the context of female poets. For example, in Lithuanian literary field during the end of the 20th century there is an obvious trend to prefer male poets to female when it comes to asking opinion on literary tendencies, canonical authors and alike.

In this sense Miliauskaitė's interview and her literary biography might be seen as a standard of female-poet's self-image that actualizes a great deal of the most important toposes of female-poet's literary biography. Literary biography that is based on minus-acting determines that the poetess and her works are regarded as female literature and this has an impact on the reception: female portraits and the so-called 'female' themes become the main aspects of her poetry.

Most importantly, images of homelessness and being an orphan has no basis in reality. However, this fact has no impact neither on her self-image nor reception. The poetess herself sees her outsidership as a result of choosing specific themes (social outsiders, the little man) and unconventional genre (the so-called 'non-male poetry'). In general this 'non-male poetry' is actualized by exploiting genre models that are more typical in prose rather than poetry such as 'sketches' or 'images'.

A protagonist from *Jane Eyre* by Charlotte Brontë, a fictional character, becomes a model for her literary biography. In Miliauskaitė's poetry J. Eyre's name serves as a sign. Themes of victim, orphanage girl, the so-called love story stems from the character. The narrative of Jane Eyre is interlaced with soviet context and certain facts from Miliauskaitė and Bložė's biography. First of all there is the narrative of a genius husband who is repressed by censorship, whose works are safeguarded by a loved woman. There are no direct indications of Miliauskaitė's relationship with Bložė, which have become a part of her literary biography. They are conveyed indirectly, by employing elements of cultural memory. These references are encrypted and can be decoded only by those who know the authors and their biographies.

The case of Miliauskaitė reveals the manner in which certain 'unconventional' biographical elements are removed. For example, analysis of biographical context shows that especially during her years in school and university as

well as later on, say, during the so-called 'emigration' from Vilnius to Druskininkai, Miliauskaitė has participated in literary life, had knowledge of it, aspired to be in the literary field and considered herself as a poet. However, while building her self-image she chose not to disclose her ambitions and even to diminish them.

There is an assumption, which is partly based on poetess's self-image, that Miliauskaitė's texts are of biographical nature, that they reflect the so-called simple experiences of a simple woman. This is the reason why despite various cultural signs, intertextual references, allusions and symbols her poetry is deemed to be read through the so-called autobiographical-realistic lens. Despite the fact that critics notice Miliauskaitė's poetry as being similar to short stories, pictures, photos, thus admitting a certain hybridization of genres and modifications of structures in lyrical poem, these aspects receive no further analysis. There is no study of polyphony and multiperspectives in her poems as there is no analysis of the gothic code. Only a couple of intertextual references, e.g., her allusions to Lithuanian and Polish texts of the 19th century, as well as connections with Proust's prose are mentioned. However, there is no discussion about the gothic code or references to Franz Kafka. I see this peculiarity of reception as a result of poetess's self-image which was centred around anti-intellectuality and tradition and thus prevented her poetry from being seen as innovative.

There is no mentioning of gothic imagery in Miliauskaitė's literary biography although gothic topos are abundant in her early and late poetry. Most common elements and images of gothic narrative are as follows: the action is taking place at some abandoned place which in a way absorbs the subject (an abandoned house, old town or abandoned place in a city or in the outskirts); there is a 'ghost' in this place – the source of secrets that torture the protagonist emotionally and physically; those secrets are related with protagonist's past (crimes, traumas, resentment); gothic characters are troubled by the so-called second latent identity and gothic world typically blurs the line between that which is 'normal' and that which is 'abnormal' or 'weird'. Miliauskaitė's poetry encompasses all these topos. Staying at or visiting an abandoned, dilapidated, disintegrating place (an abandoned garden, house or city scene) is commonplace situation in her poetry. The tope of secret that cannot be disclosed, which is actualised through an image of a room with forbidden entry, is also very frequent.

Gothicness is also connected with Jane Eyre: she is an orphan with gothic imagination who searches for her identity. Miliauskaitė's poetry actualizes analogical drama of identity and latent nature through toposes of an abandoned house, a haunted secret, a room with forbidden entry and situations of contact with supernatural beings, doppelgängers (e.g. her poem 'guest' ('svečias')).

Miliauskaitė's poems are also innovative in their lack of period at the end of the line of a stanza thus leaving them open while the syntagmic relations between the lines in the stanzas and the stanzas themselves create an effect of multiple meaning. Miliauskaitė's poetry also has the facet of polyphony: the first person is transformed into the second and the latter into third with a varying boundary between them. This blurs the differences between the object and state, a metaphor and an allusion to real objects, an autobiographical reference and cultural memory poetism. The code of realistic prose as a picture made of words, which is actualised in her first collection by the title (*Uršulės S. portretas*), together with lyrical code provide a perspective from which all the words in the poem as well as all their combinations can be perceived as references to 'real' objects and states and simultaneously something else than the metaphors that describe them.

The so-called autobiographical mode/code, which acts as a renouncement of cultural memory elements, is employed only in the last poetry collections. However, even there the structure of the text actualizes literary context – the genre of literary sketches.

Conclusions and prospects of further investigation

This analysis has shown that Miliauskaitė and Parulskis represent the same type of literary biography, the poet-as-an-outsider type, although their acting and poetic devices reveal significant differences. This occurs because the poets' biographies are based on different models, they identify with different literary traditions and their output is influenced by different genres. Their literary biographies do not correspond with their actual biographies because literary biography focuses only on particular facts of authors' life. Biographical facts that contradict literary biography are either omitted, disproved or slanted. It is important to note that literary biography is also shaped by the poet as well

as other participants in the literary field – critics, literary scholars and others. Creative output is also a significant part of literary biography: certain aspects of poetry are frequently incorporated in it.

Literary biography is not homogeneous: for example, there is often a contrast between self-image and reception or between self-image and distinctive poetic devices. Meanwhile in the so-called biographical criticism usually there is superposition of these plans when one is based on another and alike.

Literary biography that is based on specific models is fitted for poets' biographies. Personal biographies are corrected with a certain model in mind, although the models themselves are also being interpreted. In cases of authentic adaptation of literary biography (which is achieved by the author himself/herself or by others) the model is not imitated but rather personified while the author himself reincarnates in a way. Creative cases of model adoption – such as Parulskis's and Miliauskaitė's – result in new literary biographies as not only the individual biography but the whole model is transformed. New literary biographies can later become (and in these cases they do) model structure for younger poets.

This study of two literary biographies that belong to the same type but are based on different models can be developed in several ways. Elements of cultural memory that are relevant in analysing poetic structures as well as the concept of literary biography as a compound of cultural memory, which were presented in theoretical part, can be employed for reconstruction of other poets' and poetesses' literary biographies and analysing separate poetic texts. Though the most relevant topic would be the typology of literary biographies. Defining universal typology is the most important task of Lotman's cultural semiotics. And although this project seems to be utopian, the mere two types that were distinguished and discussed can be useful for understanding peculiarities of Lithuanian literary field in the late 20th century. The second type is discussed in Jakonytė's study. It is the literary biography of poet-as-a-national-leader which was prevalent in Lithuanian literary field during the second half of the 20th century. Reconstruction of illustrative examples of this literary biography type together with distinction of typical acting and devices as well as models on which they are based would lead to a more profound understanding of processes in Lithuanian literary field, its tensions and hierarchies.

Ivadas

Darbo tyrimo **objektas** – literatūrinė biografija kaip kultūros atminties struktūra XX a. pabaigos lietuvių poezijoje, artimoje išpažintiniam žanrui. Literatūrinės biografijos formos ir funkcijos, jos konstravimo(si) specifika aptariama analizuojant du konkrečius atvejus – Nijolės Miliauskaitės ir Sigitos Parulskio. Abu atvejai priklauso XX a. pabaigos lietuvių literatūros lauke ypatingai populiariam poeto-svetimo literatūrinės biografijos tipui. Šiam tipui būdingi kančios, nepritapimo, „sielvartingos pasaulėjautos“ (Vytauto Kubiliaus terminas), sąmoningai pasirenkamos ar priverstinės „dvasinės emigracijos“ topai.

XX a. pabaigos lietuvių poezijos atvejai ir poezijos laukas apskritai pasirenkami dėl kritikos nuolat minimo nevienareikšmio santykio su vadinamąja „tradicija“. Pavyzdžiui, Miliauskaitės atveju pabrėžiama tradicijų tąsa, o Parulskio – nutraukimas, lūžis. Dažniausiai kalbant apie XX a. pabaigos poeziją „tradicijai“ priskiriamos tam tikros lyrinio eilėraščio ar pasaulėvaizdžio ir poetinio savivaizdžio formos. Taip pat svarbu, kad minimu periodu apskritai ir aptariamų poetų atvejais konkrečiai pastebima orientacija į išpažintinę poeziją, ypatingą reikšmę teikiančiai autoriaus figūrai, jo ar jos biografijai, biografijos ir eilėraščių sąveikai.

Literatūrinė biografija bendriausia prasme apima viešą poeto ar poetės vaizdinį. Pagrindinius šio vaizdinio dėmenis sudaro savivaizdis, recepcija ir meninė kūryba. Literatūrinė biografija ypač svarbi poetams, paprastai jų literatūrinės biografijos ryškesnės, labiau išplėtos – taip yra ir Miliauskaitės, ir Parulskio atveju. Tai lemia žanro specifika – eilėraščio kalbančiojo, tradiciškai vadinamo lyrinio subjektu (lyrinio „aš“), ypatybės priskiriamos poetui ar poetei, o rašytojų biografijos faktai „atpažįstami“ tekstuose, ypač parašytuose pirmu asmeniu. Dėl to poetė ar poetas įgyja savotišką „asmeninį mitą“ – Miliauskaitė regima kaip našlaitė, pasiaukojanti moteris, Parulskis – įniršęs jaunuolis, barbaras.

Kiekviena literatūrinė biografija grindžiama iš kultūros atminties perimamais modeliais, kodais ir kitais elementais, kuriuos poetai ir poetės savaip adaptuoja, prisitaiko sau. Todėl literatūrinė biografija kaip reiškinytis yra sudėtinė kultūros atminties struktūra, o konkreti literatūrinė biografija – santykio su kultūros atmintimi,

literatūros lauku ir literatūriniu gyvenimu apskritai išraiška. Literatūrinės biografijos sudaro tam tikras paradigmas arba tipus. Šiems tipams pagrindą, stabilumą teikia modelių funkciją atliekančios žymių žmonių – dažniausiai kanoninių poetų, kultūros veikėjų biografijos, taip pat literatūros ir kiti tekstai. Kita vertus, laikausi prielaidos, kad literatūros subjektai nėra determinuoti kultūros atminties struktūrų – kaskart šias struktūras aktualizuodami jie jas ir transformuoja.

Pagrindinis darbo **tikslas** – rekonstruoti Parulskio ir Miliauskaitės literatūrinės biografijos. Šių poetų biografijos pasirenkamos kaip reprezentatyvūs poeto-svetimo literatūrinės biografijos tipo pavyzdžiai. Abu atvejai susiję ir su literatūros lauko pokyčiais (literatūros lauko autonomijos didėjimas), ir su specifinio žanro – išpažintinės poezijos – reikalavimus. Tiriama, kokias konkrečias išraiškas Miliauskaitės ir Parulskio biografijos įgyja, koks iš kultūros atminties perimamas modelis joms teikia pagrindą, kaip jis užpildomas autobiografinė medžiaga, kokias formas aktualizuoja (ir ar apskritai aktualizuoja) poetiniuose tekstuose. Darbe taip pat svarstoma, koks santykis tarp poetų veiksenų literatūros lauke ir jų vartojamų poetinių priemonių (poetinės technikos) meniniuose tekstuose.

Poetų biografijos rekonstruojamos iš meninių tekstų (eilėraščiai, literatūrinės esė etc.), taip pat įvairaus žanro negrožinių tekstų, kuriuose formuojamas savivaizdis (interviu, vieši pasisakymai, literatūros kritika, memuarai etc.) ir recepcijos (recenzijos, atsiminimai ir kt.). Kiekvienas literatūrinės biografijos rekonstravimo bandymas tuo pat metu yra ir konstravimas, nes poeto ar poetės įvaizdis tikslinamas, tam tikri jo aspektai, taip pat ir kultūros atminties struktūros, išryškinamos kaip svarbios, o kitos – paliekamos periferijoje. Be to, recepcijos tekstų korpusas, ypač kanoninių autorių atveju, nuolat pildomas, todėl literatūrinė biografija niekada nėra baigtinė. Tačiau nepaisant variacijų bei interpretacijų, ji išlaiko tam tikrus pastoviuosius dėmenis. Šiems pastoviems dėmenims priklauso minėti modeliai, poetams tampantys savotiškais „vadovėliais“, koks poetas turi būti, kaip elgtis, rašyti etc. Todėl, nors ir su tam tikromis išlygomis, darbe vartoju rekonstrukcijos, o ne konstrukcijos sąvoką – nepaisant variacijų, literatūrinė biografija kaskart ne sukurama, o atkurama siekiant tikslumo.

Darbas įsilieja į bendresnio pobūdžio teksto ir konteksto sąveikų tyrimų srovę, nes ryškina koreliaciją tarp poetinių pasaulėvaizdžių, veikimo literatūros lauke strategijų ir poetų saviidentifikacijų. Literatūros tekstas ir literatūrinė biografija tiriami

kaip autoriaus saviidentifikacijos dokumentas, o ši savividentifikacija neatsiejama nuo santykio su tuo, kas tradiciška, įprasta. Perspektyva, pagrindinį dėmesį telkianti į literatūrinę biografiją, itin palanki tais atvejais, kai teksto žanras apeliuoja į autobiografiškumą – pavyzdžiui, esė, autobiografijos, išpažintinės poezijos atvejais. Ji leidžia išvengti autoriaus determinavimo arba tik literatūriniam (intertekstualumo teorija), arba sociokultūriniam kontekstui (Bourdieu literatūros lauko teorija).

Darbo tikslai ir uždaviniai

Darbo tikslai yra du. Pirmasis – suformuluoti literatūrinės biografijos kaip kultūros atminties struktūros ir jos funkcijų sampratą. Antrasis – ištirti Parulskio ir Miliauskaitės literatūrinių biografijų specifiką, jų formavimosi ypatumus.

Tyrimo objektas ir jį gaubiančios problemos lemia pagrindinius keturis darbo uždavinius:

1. Ištirti, kokį literatūrinės biografijos tipą bei modelį aktualizuoja Miliauskaitė ir Parulskis.

2. Ištirti, kaip Miliauskaitės ir Parulskio atvejais literatūrinės biografijos tipas ir modelis aktualizuojami praktiškai, t. y. steigiant savireprezentacijas, veikiant literatūros lauke (veiksenų pobūdis), o taip pat poetiniuose tekstuose (priemonių pobūdis).

3. Ištirti, kokie kultūros atminties elementai ir kokio pobūdžio santykiai su šiais elementais aktualizuojami Miliauskaitės ir Parulskio poezijoje, aptarti, kokius prasminius efektus šie santykiai kuria.

4. Aptarti Miliauskaitės ir Parulskio literatūrinių biografijų ir poezijos struktūrų, jose identifikuojamų kultūros atminties elementų koreliaciją.

Metodologija

Kultūros atmintis pastaruosius du dešimtmečius humanistikoje – viena aktualiausių temų ir problemų. Kultūros atminties sampratos ištakos – rusų formalistų,

čekų struktūralistų ir Jurijaus Lotmano kultūros semiotikos darbai, taip pat Michailo Bachtino žanro atminties samprata. Darbe atraminiu tašku tampa Lotmano kultūros atminties ir literatūrinės biografijos sampratos, koreguojamos atsižvelgiant į tyrimo objektą. Kita svarbi metodologinė atrama – Pierre'o Bourdieu literatūros lauko teorija.

Kultūros atminties samprata darbe svarbi kaip alternatyva pernelyg abstrakčiai, niveliuojančiai „tradicijai“. Pavyzdžiui, Miliauskaitės įvaizdis apibūdinamas kaip tradicinis, nes artimas XIX a. moterų prozos personažems. O Parulskis neretai vadinamas tradicijos dekonstruktoriumi ar net niekintoju. Tačiau pati tradicijos samprata tokiais atvejais niekuomet nedetalizuojama. Kultūros atmintis, praktiškai teikianti atsimenamų, iš kartos į kartą perduodamų vaizdinių ir sampratų korpusą, gali būti traktuojama kaip tradicijos sinonimas. Vis dėlto ji yra ne vientisa, stabili, o heterogeniška ir kintanti. Kultūros atmintį sudaro kodai, modeliai, topai, kanoninės literatūrinės biografijos ir kt. Šios struktūros veikia kaip prizmės, per kurias „laužiama“ vadinama aktuali patirtis, autobiografinė ar kitokia medžiaga. Kitaip tariant, kultūros atminties struktūros pasitelkiamos interpretuojant ir įtekstinant įvairias patirtis.

Pagrindinis XX a. pabaigos lietuvių poetų savivaizdžiams skirtas tyrimas, tapęs mano darbo atraminiu tekstu – Loretos Jakonytės studija *Rašytojo socialumas: lietuvių rašytojų savivoka XX amžiaus 10-ajame dešimtmetyje* (2005). Jakonytės studijoje išskiriamas poeto-svetimo, emigranto savivaizdis, teigiama, kad jis tapo itin populiarius XX a. pabaigos lietuvių literatūros lauke. Šis savivaizdis interpretuojamas kaip tipiškas ir koreliuojantis su sociokultūriniais pokyčiais. Vis dėlto sociologinėje studijoje netiriama tokio savivaizdžio formavimosi atvejų specifika, savivaizdžio sąveikos su literatūros rūšimi, žanru, tipu. Taip pat nekeliamas klausimas, kaip savivaizdis koreliuoja su individualiu poetiniu pasaulio modeliu, poetinėmis priemonėmis.

Tyrimui taip pat labai svarbios Vytauto Kavolio studija *Vyrai ir moterys lietuvių literatūroje* (1992) ir poetų sėkmės bei nesėkmės strategijoms skirta Taisijos Laukkonėn studija *Dainiai be tautos: Lietuvos rusų rašytojų strategijos (po)sovietmečiu* (2013). Kaip ir šiose studijose, darbe literatūrinė biografija suvokiama kaip kultūros lauko reiškiny, koreliuojantis su bendresnio pobūdžio sociokultūriniais veiksniais, nuostatomis, stereotipais. Pavyzdžiui, vyriškumo ir moteriškumo sampratomis.

Analizuojant literatūrinės biografijos svarbi veiksena/priemonė samprata. Pati samprata (rus. прием) perimta iš rusų formalistų, taip pat Lotmano kultūros semiotikos. Į lietuvių kalbą dažniau verčiama kaip priemonė, tačiau, pavyzdžiui Birutės Meržvinskytės vertimuose siūloma veikseną. Šiame darbe veiksenos ir priemonės nėra sinonimai. Priemonėmis (poetinėmis) vadinamos tekstinės strategijos, o tais atvejais, kai kalbama apie veikimo literatūros lauke strategijas, būdus, vartojama veiksenos samprata. Vis dėlto tiek veiksenos, tiek priemonės yra sąlyginai fiksuotos, iš kultūros atminties perimamos praktikos.

Naujumas ir aktualumas

Darbo naujumas ir aktualumas visų pirma glūdi tame, kad anksčiau darbe keliamos problemos ir temos, visų pirma literatūrinės biografijos ypatumai, išsamiau tyrinėtos nebuvo. Literatūrinės biografijos kaip kultūros atminties struktūros samprata konceptualizuota Lotmano straipsnyje „Literatūrinė biografija kultūros istorijos kontekste (Apie tipologinį teksto ir autoriaus asmenybės santykį)“, tačiau Lotmanas šios sampratos vėliau neplėtoja. Pavyzdžiui, nesvarsto, kodėl pasirenkami vieni ar kiti tipai ir modeliai, kaip šie modeliai transformuojami juos individualizuojant, prisitaikant prie konkrečių autorių biografijų. Nei lietuvių literatūrologų darbuose, skirtuose poetų savivaizdžiui, nei Lotmano kultūros semiotikos darbuose nekeltas klausimas, kaip tas pats literatūrinės biografijos tipas praktiškai gali įgyti skirtingas išraiškas.

Literatūrinės biografijos samprata leidžia brėžti ypač monografijose ir panašaus pobūdžio studijose problemišką skirtį tarp poeto-privataus asmens ir poeto-viešo literatūros lauko dalyvio. Tokia perskyra suteikia galimybę aiškiai apsibrėžti tiriamą objektą: ar analizuojamos psichologinės autoriaus ypatybės, kitaip tariant, ar svarstoma kūrybos psichologija, ar jo/jos viešas įvaizdis, kitaip tariant – dėmesio objektu tampa kultūros kūrėjų sociologija. Taigi literatūrinės biografijos samprata leidžia atsiriboti nuo psychologizavimo, slaptos (pasąmoninės) poetų ar poečių savasties analizės, pasitelkiamos aiškinant kūrybos ypatumus bei genezę. Nuo tradicinės biografinės kritikos tokia perspektyva skiriasi tuo, kad tyrimo tikslas nėra autoriaus vidinių intencijų, jo psichologinio portreto rekonstrukcija remiantis meniniais teksta ir biografijos faktais. Rekonstruojamas ir analizuojamas viešas autoriaus vaizdinys.

Darbe keliama prielaida, kad autentiškais, kūrybingais literatūrinės biografijos prisitaikymo atvejais, t. y. kai modelis ne imituojamas, o įkūnijamas, vyksta sąveika tarp konkretaus subjekto psichofizinės individualybės (pastarajai priklauso tokie dalykai kaip temperamentas, išvaizda, įgimta plastika ir pan.), *habitus* (Bourdieu prasme *habitus* – konteksto suformuota nereflektuojama sociokultūrinių nuostatų visuma) ir iš kultūros atminties perimto modelio.

Menkai nagrinėta ir XX a. pabaigos lietuvių poezijoje ryškėjanti orientacija į išpažintinės poezijos žanrą ir šios orientacijos sąlygojami poeto ar poetės savivaizdžio ypatumai. Kritika pastebi Miliauskaitės ir Parulskio poezijos artimumą išpažintinei literatūrai, bet išsamiau šis aspektas netirtas – dažniausiai apsiribojama spekuliacijomis apie „autobiografiškumą“, „autentišką patirtį“ ir pan. Nors ypač pastarųjų dešimtmečių kritikoje išpažintinės poezijos samprata vis populiareesnė, aptariamo periodo lietuvių literatūrologijoje ji vartojama retai ir neapibrėžtai. Ir šiandien situacija panaši: nors išpažintinės poezijos ar išpažintinės literatūros samprata vartojama dažnai, ji nėra išsamiau aiškinta, teoriškai ir istoriškai pagrįsta.

Darbe išpažintinės poezijos samprata formuluojama atsižvelgiant į lokalų kontekstą, t. y. į XX a. pabaigos lietuvių literatūros lauke funkcionuojančių konkrečių tekstų ir autorių laikysenų ypatumus. Laikausi prielaidos, kad ši samprata nėra tapati nei 8-9 deš. lietuvių literatūrologų darbuose pateiktai, nei amerikietišškai, nors turi ir vienos, ir kitos bruožų. Be to, darbe pasitelkiant konkrečius pavyzdžius pagrindžiamas išpažintinės poezijos ir poeto-svetimo literatūrinės biografijos ryšys

Darbo naujumą ir aktualumą lemia tai, kad iki šiol išsamesnio dėmesio nesulaukusios kultūros atminties struktūros iškeliamos į pirmą planą kaip svarbios ir poeto savivaizdžiui, ir poezijos recepcijai. Iki šiol lietuvių literatūrologų darbuose tiek pati kultūros atminties samprata, tiek konkrečios jos išraiškos nebuvo išsamiau aptartos. Darbe tam skiriama teorinė dalis, kurioje apibrėžiama kultūros atminties samprata, kultūros ir kultūrinės atminties skirtis, išskiriami ir aprašomi poetinius tekstus tiriant funkcionalūs kultūros atminties vienetai. Taip pat pateikiama išsami literatūrinės biografijos kaip sudėtinės kultūros atminties struktūros samprata.

Apskritai lietuvių literatūrologų darbuose, ypač skirtuose XX a. pabaigos lietuvių poezijoje, vyrauja tendencija santykį su kultūros atmintimi vertinti arba teigiamai, arba negatyviai – kaip tąsą arba lūžį. Tuo tarpu aš darbe laikausi prielaidos,

kad nėra teigiamo ar neigiamo santykio su kultūros atmintimi: bet koks santykis, kitaip – atsiminimo veiksmas, lemia kultūros atminties ir jos vienetų transformacijas, prasminius poslinkius.

Darbe taip pat svarstau, kiek/kaip/ar literatūrinė biografija lemia kūrybos recepciją. Pavyzdžiui, tradicinių lyrikos formų dekonstrukcija dažniausiai vadinamas poezijos daiktavardėjimas, fragmentiškumas, *aš* figūros išsiskaidymas, net intertekstualumas. Tačiau formaliai šie aspektai būdingesni ne Parulskio, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio, o būtent Miliauskaitės poezijai. Vis dėlto šie Miliauskaitės poezijos aspektai išsamiau netiriami, o tais atvejais, kai tiriami, nelaikomi „dekonstrukcija“ – šį reiškinį ir galimas jo priežastis aptariu analitinėje Miliauskaitei skirtoje dalyje. Manau, kad iš dalies tai susiję su Miliauskaitės ir Parulskio literatūrinės biografijos ypatumais, poetų veiksena literatūros lauke, o ne jų vartojamomis meninėmis priemonėmis. Tai reiškia, kad poetės sau prisiskiriamą nuolankumą, tradiciškumą, ambicijų neturėjimą kritika priskiria ir jos eilėraščių.

Disertacijos struktūra ir turinys

Darbo struktūrą sudaro keturios pagrindinės dalys: Įvadas, Teorinė dalis, Istorinis ekskursas ir Analitinė dalis. Įvade pristatomas tyrimo objektas, problema ir jos ištirtumas, tyrimo perspektyva, metodologinės gairės, darbo tikslai ir uždaviniai. Šioje dalyje taip pat aptariamas darbo naujumas, aktualumas ir reikšmė, pateikiami ginamieji teiginiai ir pristatomi tyrimo rezultatai – moksliniuose leidiniuose publikuoti straipsniai bei konferencijose skaityti pranešimai.

Teorinėje dalyje pirmiausia aptariama bendroji kultūros atminties samprata, išskiriamos ir aptiriamos svarbios literatūrinės biografijos „sudedamosios dalys“, kitaip, kultūros atminties vienetai – repertuaras, žanras, tema, simbolis/ženklas, intertekstinė citata, parafrazė, intersemiotinė aliuzija. Kultūros vienetų išskyrimas ir aptarimas būtinas, nes norint identifikuoti literatūrinės biografijos tipą ir modelį bei jų transformacijas (autorius savivaizdyje, recepcijos ir poetiniuose tekstuose), reikia atpažinti kultūros atminties elementus bei ištirti santykio su jais pobūdį.

Aptarus bendrąją literatūrinės biografijos sampratą ir literatūrinės biografijos svarbą išpažintinei poezijai, skyriuje, pavadintame „Istorinis ekskursas“, išskiriamas ir aptariamas romantiniam artimas poeto-svetimojo literatūrinės biografijos tipas. Šis tipas grindžiamas nesėkmės ir/arba kančios egzaltavimu. Romantizmo epocha ypatingą dėmesį skyrė kūrėjui, jo gyvenimui, nes pagrindiniu kūrybos ir kūrėjo vertės matu buvo laikomas originalumas, išskirtinumas, aiškinami kaip ypatingos prigimties dalykai. Iš esmės toks požiūris ir lėmė bei suformavo iki šiandien aktualią kūrėjo – nesuprasto, visuomenės smerkiamo genijaus sampratą.

Istoriniame ekskurse svarstau, kad tai, koks literatūrinės biografijos tipas tampa aktualus, priklauso nuo lauko autonomijos laipsnio. Pavyzdžiui, Bourdieu teigia, kad dalinę autonomiją turinčiame literatūros lauke išplinta „suinteresuoto būti nesuinteresuotu“ laikysena. Kitaip tariant, literatūros lauke patrauklia tampa nevykėlio, prie kasdienės tvarkos nepritampančio, „nesuinteresuoto“ biografija. Tuo tarpu autonomijos neturintis literatūros laukas neturi ir savo specifinės sėkmės/nesėkmės sampratos. Pavyzdžiui, analizuodamas menką autonomiją turinčius literatūros laukus kultūros sociologas Borisas Dubinas pastebi, kad sėkmės samprata juose sutampa su ta, kurią teigia normatyvinė socialinė tvarka. Analogišką prielaidą siūlo sociologas Arnoldas Hauseris, teigiantis, kad autonomiško literatūros lauko buvimas išlaisvina menininką iš tradicinių socialinių suvaržymų ir skatina „genijaus kultą“, kuris neatsiejamas nuo kitoniškumo, maišto ir pan. tuo tarpu galios laukui pajungtame literatūros lauke toks maištas neįmanomas.

Šios hipotezės leidžia kelti prielaidą, kad XX a. paskutiniaisiais dešimtmečiais itin aktuali poeto-svetimo literatūrinė biografija koreliuoja su literatūros lauko autonomijos didėjimu (lyginant su sovietų okupacijos periodu). Šio tipo literatūrinės biografijos romantinę prigimtį sufleruoja būdingi kančios, nepritapimo, „sielvartingos pasaulėjautos“ (Vytauto Kubiliaus terminas), sąmoningai pasirenkamos ar priverstinės „dvasinės emigracijos“, rašymo krauju ir pan. topai. Šiais topais grindžiamas savivaizdis būdingas ir vyresniems, ir jauniems poetams, debutantams. Skirtumas tarp vyresniosios kartos ir lauko debutantų (seržantų, „Svetimų“) slypi tame, kad vyresnieji pabrėžia, jog iš kultūros centro į periferiją buvo išstumti, o jaunieji akcentuoja savanorišką nusišalinimą, atsiribojimą. Poeto-svetimojo biografijos tipas vyrauja ir tokių XX a. pabaigoje centrinėmis literatūrologijos figūromis laikytų tyrėjų kaip Vytautas

Kubilius, Valdemaras Kukulius kanoniniams autoriams skirtose studijose, monografijose. Šios studijos ir jose pristatomų kanoninių poetų ir poečių biografijos kultūroje atlieka idealiojo poeto/poetės vaizdinio funkciją.

Be to, aptariamam periodu išpopuliarėja išpažintinė kūryba – tai sietina ir su autobiografinių tekstų (tremtinių, politinių kalinių dienoraščių, atsiminimų ir kt.) bei eseistikos bumo. Poeto-svetimo literatūrinė biografija tiesiogiai susijusi su išpažintinei poezijai būdingomis psichologinių traumų, susvetimėjimo, susipriešinimo su normatyvine tvarka ir pan. temomis.

Analitinė darbo dalis skaidoma į du poskyrius. Pirmasis skiriamas Parulskio, o antrasis – Miliauskaitės literatūrinių biografijų rekonstrukcijai ir analizei. Aptariamas abiejų poetų literatūrinės biografijos formavimosi procesas, literatūrinės biografijos tipo specifika, šį tipą grindžiantys modeliai. Analizuojant įvairaus žanro tekstus (interviu, eseistiką, atsiminimus, recenzijas, grožinę kūrybą etc.) išskiriami biografijai aktualūs kultūros atminties vienetai ir santykio su jais būdai. Poetų literatūrinės biografijos darbe aptiriamos ne chronologine (Miliauskaitė priklauso vyresnei kartai) tvarka, o pagal santykio su kultūros atminties struktūromis specifika: Parulskio literatūrinė biografija ir kultūros atminties struktūrų įvairovė aptariama pirmiau tam, kad leistų išsamiau pristatyti Miliauskaitės tariamą paprastumą, minus-veiksenas/priemones ir pan.

Medžiaga, iš kurios rekonstruojama Parulskio literatūrinė biografija, itin gausi – poezija, recenzijos, eseistika, interviu ir kt. tekstai. Tai lemia ypatingas poeto veiklumas. Literatūrinė Parulskio biografija nėra vientisa: savivaizdis paremtas poeto-emigranto topu, o recepcijoje ir ypač amžininkų prisiminimuose poetas ir kritikas vadinamas literatūros seržantu.

Poetas-emigrantas ir literatūros seržantas – kultūros atminties teikiamų savivaizdžių repertuarui priklausantys vaizdiniai. Šie vaizdiniai paklūsta skirtingiems kodams. Skiriamieji poeto-emigranto ypatumai – kūrybos kildinimas iš kančios, kurią lemia kūrėjo susipriešinimas ir atsiribojimas nuo socio, negebėjimas ar nenorėjimas paklusti normatyvinei tvarkai. Šią sampratą lydi tokie Parulskio savivaizdžiui svarbūs romantinei paradigmą artimi topai kaip rašymas krauju, maištinga kūrėjo prigimtis, neviltis. Taip pat iš lietuvių kultūros perimama naikinamos prigimtinių erdvės – gimtojo kaimo/miestelio – tema. Modelinėmis figūromis tampa poetai išeiviai, rezistentai –

Osipas Mandelštas, Josifas Brodskis, Tomas Venclova, Vytautas P. Bložė. Labiau imituojamos jų veiksenos, o ne poetinių priemonių repertuaras.

Literatūros seržanto vaizdinio epicentrą sudaro literatūros lauko kovų, kartų hierarchijų topai. Tai, kad Parulskiui prigyja „seržanto“ vaizdinys, nors pats poetas jam priešinasi, lemia kelios priežastys. Visų pirma, šis vaizdinys koreliuoja su Parulskio biografijos faktais – kūryboje ir interviu viešinama tarnavimo sovietinėje armijoje patirtimi. Kitas svarbus aspektas – diskusijos su kritika, kanoninių autorių vertės kvestionavimas. Tačiau svarbiausia – itin aktyvus siekis steigti savo hierarchijas, valdyti literatūrinį gyvenimą ir savo kūrybos recepciją.

Nors svarbų Parulskio literatūrinės biografijos elementą sudaro „maištininko“, tradicijos dekonstruktoriaus vaizdiniai, kūryboje ir net paties rašomoje kritikoje santykis su didžiąja literatūros kanono dalimi itin pozityvus. Tokių autorių kaip Bložė, Jonas Aistis, Mandelštas, Venclova citatos ar tiesiog ženklų funkciją atliekantys vardai pasitelkiami pagrindžiant asmenines nuomones, estetinius sprendimus. Tai lemia paradoksalią maišto ir pasinėrimo į kultūros atmintį, svetimumo ir ypatingo veiklumo laikyseną; veiksenos ir poetinės priemonės nurodo į skirtingus kontekstus, net vienos kitoms prieštarauja.

Analizuojant poezijos tekstus ir juose esančius kultūros atminties elementus paaiškėja, kad pagrindinės temos ir topai, taip pat poetinės priemonės perimamos iš lietuviškojo konteksto – XX a. antros pusės poezijos ir prozos. Daugiabalsiškumą ar multiperspektyvumą implikuojančios strategijos eilėraščiuose pajungtos kenčiančio poeto balsui. Kūrėjo kančios šaltiniu (ir tema) tampa individualaus balso negalimybė dėl priklausomybės nuo įvairių kultūros atminties struktūrų. Tai – centrinė Parulskio poezijos tema. Kenčiančio poeto balsas eilėraštyje sutampa su Parulskio savivaizdžiu (tačiau ne su recepcijos minimu „literatūros seržanto maištingu balsu“). Taigi meninio teksto kalbantysis kalba tuo pat balsu, kuriuo siekia kalbėti ir pats autorius, tačiau veiksenos lauke signalizuoja ypatingą aktyvumą, suinteresuotumą.

Poezijoje dažna dubliavimo strategija: asmeninės biografijos faktai prilyginami kanoninių autorių literatūrinėms biografijoms, taip pabrėžiamas jų panašumas ar net tapatumas, siekiama įsirašyti į minėtą poetų-emigrantų paradigmą arba šeimą. Į kanoninių poetų literatūrines biografijas nurodoma savo literatūrinę biografiją modeliuojant pirmųjų pagrindu, imituojant jų poetines veiksenas, rečiau – priemones,

naudojant ženklo/simbolio statusą įgijusias figūras, pavyzdžiui, eilėraščiuose minint arba netiesiogiai nurodant Mandelštamą, Bložę. Taip pat dažnai nurodoma į figūras, kurioms norima suteikti ženklo statusą (Aido Marčėno atvejis). Vis dėlto svetimi balsai Parulskio eilėraščiuose pasitelkiami tam, kad būtų išryškintas vadinamasis savasis balsas. Reprezentatyvu, kad vadinamoji „autentiška“ pozicija įmanoma tik per santykį su kultūros ir ypač literatūros atmintimi bei kanonu.

Medžiaga, iš kurios rekonstruojama Miliauskaitės literatūrinė biografija, kitokio pobūdžio nei Parulskio – mažai tekstų, kuriuose tikslingai formuluojamas savivaizdis, poetė niekada nedalyvavo diskusijose, retai publikavosi. Iš pažiūros atrodo, kad Miliauskaitė literatūros lauke laikosi nuošalės – tai vienas svarbiųjų jos literatūrinės biografijos topų. Pasirinkimą laikytis nuošalėje galima traktuoti kaip strategiją.

Miliauskaitės savivaizdis ir recepcija dažniausiai sutampa. Literatūrinės biografijos epicentras – iš kultūros atminties perimtas „alkanos ir apdriskusios prieglaudos mergaitės“ topas, benamystės motyvas, taip pat „moters pasaulėjauta“, kuriai dažniausiai priskiriamos mergaitės brendimo, pasiaukojimo, kuklumo, buitės, trokšamos motinystės temos, pasiaukojimą simbolizuojanti santuoka, apskritai moters aukojimosi vardan mylimojo tema. Ši tema itin ryški pirmajame rinkinyje *Uršulės S. portretas* (1985). Pasiaukojimo vardan mylimo vyro pasakojimas tampa ir labai svarbiu dėmeniu amžininkams kalbant apie poetės likimą. Dalis recepcijos kaip specifinį Miliauskaitės literatūrinės biografijos aspektą išskiria nusižeminimą ar kuklumą, sietiną ir su chrestomatine moteriškumo samprata.

Tokią veikseną vadinu minus-veiksena – skirtingai nei Parulskis, siekiantis įtvirtinti savo reikšmingumą, Miliauskaitė savo reikšmingumą neigia. Nors minus-veiksena lietuvių poezijos lauke nėra dažna, moterų poezių kontekste ji tipiška ir skatinama. Pavyzdžiui, XX a. pabaigos lietuvių literatūros lauke itin ryški tendencija pirmenybę teikti poetams vyrams tais atvejais, kai siekiama sužinoti nuomonę apie literatūros tendencijas, kanoninius autorius ir pan. Šia prasme Miliauskaitės interviu ir pati literatūrinė biografija gali būti laikomi moters-poetės savivaizdžio etalonu. Minus-veiksena lemia, kad poetė ir jos kūryba priskiriama moterų literatūrai, o tai sąlygoja ir kūrybos recepciją – dažniausiai aptariant eilėraščius minimi moterų paveiksai, vadinamosios „moteriškos“ temos ir pan.

Svarbu tai, kad našlaitystės, benamystės vaizdiniai biografiškai yra ne visai pagrįsti. Tačiau šis faktas nei recepcijai, nei poetės savivaizdžiui nėra svarbus. Pati poetė savo svetimumą aiškina kaip specifinių temų (visuomenės atstumtieji, mažasis žmogus) ir nekonvencinio žanro (vadinamoji „nevyriškoji poezija“) pasirinkimą. Praktiškai ši „nevyriškoji poezija“ aktualizuojama pasitelkiant prozą, o ne poezijai būdingus žanrinius modelius, tokius kaip „vaizdeliai“, „paveikslėliai“.

Literatūrinės biografijos modeliu tampa fikcinis personažas – Šarlotės Brontė romano *Džeinė Eir* protagonistė. Eir vardas Miliauskaitės poezijoje atlieka ženklo funkciją, personažės pavyzdžiu modeliuojama ir prieglaudos mergaitės, ir vadinamoji meilės linija, ir aukos tema. Eir aukos naratyvas persipina su sovietinio konteksto realijomis ir su tam tikrais Miliauskaitės ir Bložės biografiniais faktais. Visų pirma – cenzūros represuoto vyro genijaus kūrybos saugojimo, kurį atlieka mylima moteris, pasakojimu. Literatūrinės biografijos dalimi tapę santykiai su Blože Miliauskaitės eilėraščiuose nėra minimi tiesiogiai. Jie perteikiami pasitelkiant kultūros atminties elementus. Tai užšifruotos nuorodos, kurias identifikuoti gali tik rašytojus pažįstantys, jų biografijas žinantys.

Miliauskaitės atvejis atskleidžia, kaip iš biografijos eliminuojami tam tikri „nekonvenciniai“ elementai. Pavyzdžiui, biografinio konteksto analizė rodo, kad ypač mokyklos ir studijų metais, o ir vėliau, tarkime, vadinamosios „emigracijos“ iš Vilniaus į Druskininkus periodu, Miliauskaitė dalyvavo literatūriniame gyvenime, jį išmanė, siekė būti literatūros lauke ir save suvokė kaip poetę. Tačiau formuojant savivaizdį pasirenkama savo kompetencijų ir ambicijų neviešinti, net gi jas pabrėžtinai menkinti.

Vyrauja prielaida, kurią iš dalies palaiko ir poetės savivaizdis, kad Miliauskaitės kūryba autobiografinė, rašoma apie vadinamas paprastas paprastos moters patirtis. Dėl šios priežasties, nors eilėraščiuose ir fiksuojami kultūros ženklai, intertekstinės nuorodos, aliuzijos, simboliai, eilėraščiams taikomas vadinamasis autobiografinis-realistinis skaitymo režimas. Neanalizuojamas poezijos daugiabalsiškumas bei multiperspektyvumas, nei gotiškasis kodas, aptariamasis tik kai kurios intertekstinės nuorodos į XIX a. lietuvių ir lenkų kultūros tekstus, taip pat sąsajos su M. Prousto proza. Tačiau, pavyzdžiui, visai neaptariamasis nuorodos į Franzo Kafkos kūrybą. Šią recepcijos ypatybę sieju su antiintelektualumą akcentuojančiu ir vadinamąjį

tradiciškumą pabrėžiančiu poetės savivaizdžiu, tampančiu trukdžiu identifikuojant poezijos inovatyvumą.

Miliauskaitės kūryboje – tiek ankstyvojoje, tiek vėlyvojoje – itin gausu gotikinės literatūros topų. Dažniausiai išskiriami šie gotikinio pasakojimo elementai ir įvaizdžiai: veiksmas vyksta apleistoje erdvėje, kurioje glūdi „vaiduoklis“ – paslapčių, kamuojančių protagonistą ar protagonistę emociškai ir fiziškai, šaltinis; paslaptys siejamos su praeitimi – nusikaltimai, traumos, nuoskaudos; gotikiniai personažai kamuojami vadinamosios antrosios, nuslėptos tapatybės, o gotikiniam pasauliui būdinga to, kas „normalu“ ir to, kas „nenormalu“, ribų išnykimas

Miliauskaitės eilėraščių inovatyvūs ir tuo, kad dėl taško nebuvimo strofos tampa atviromis, o sintagminiai ryšiai tarp strofas sudarančių eilučių ir tarp pačių strofų kuria daugiaprasmiškumo efektą. Miliauskaitės eilėraščiams būdingas daugiabalsiškumas arba polifonija. Dėl to tampa sunkiai apčiuopiami skirtumai tarp objekto ir būsenos, metaforos ir aliuzijos į realius objektus, tarp autobiografinės nuorodos ir kultūros atminčiai priklausančio poetizmo. Realistinės prozos kaip paveikslo iš žodžių kodas ir lyrinis kodas lemia, kad visi eilėraščių sudarantys žodžiai ar žodžių junginiai gali būti suvokiami kaip nurodantys „realius“ objektus ar būsenas, ir tuo pat metu kaip kažką kitą nei jie patys apibūdinančios metaforos.

Prie vadinamojo autobiografinio režimo/kodo, praktiškai reiškiančio kultūros atminties elementų atsisakymą, pereinama tik paskutiniuose poezijos rinkiniuose. Vis dėlto net ir juose pati teksto struktūra aktualizuoja literatūrinį kontekstą – literatūrinių vaizdelių žanrą.

Išvados ir tolesnės tyrimo perspektyvos

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad Miliauskaitė ir Parulskis atstovauja tam pačiam poeto-svetimo literatūrinės biografijos tipui, tačiau jų veiksena ir eilėraščiuose naudojamos meninės priemonės iš esmės skiriasi. Taip yra, nes poetų biografijos grindžiamos skirtingais modeliais, jiems aktualios skirtingos literatūrinės tradicijos, jų kūrybą įtakoja skirtingi žanrai. Nei vieno literatūrinė biografija nesutampa su autoriaus biografija, nes literatūrinei biografijai svarbūs tik tam tikri autoriaus biografiniai faktai. Literatūrinei biografijai prieštaraujantys biografiniai faktai neminimi arba net neigiami,

tendencingai interpretuojami. Svarbu tai, kad literatūrinę biografiją formuoja ir pats poetas, ir kiti literatūros lauko dalyviai – kritikai, literatūrologai ir kt. Taip pat literatūrinei biografijai svarbi meninė kūryba – neretai tam tikri poezijos aspektai priskiriami autoriaus literatūrinei biografijai.

Literatūrinė biografija nėra vienalytė – neretai egzistuoja skirtis tarp, pavyzdžiui, savivaizdžio ir recepcijos, arba tarp savivaizdžio ir meninės kūrybos ypatumų. Tuo tarpu vadinamojoje biografinėje kritikoje šios plotmės neretai niveliuojamos, viena grindžiama kita ir pan.

Konkrečiais modeliais grindžiama literatūrinė biografija pritaikoma prie poetų biografijų. Orientuojantis į imponuojančius modelius, asmeninės biografijos koreguojamos, tačiau koreguojami, interpretuojami ir patys modeliai. Autentiškais literatūrinės biografijos pri(si)taikymo atvejais modelis ne imituojamas, o įkūnijamas, o pats autorius savotiškai persikūnija. Kūrybingi modelių pritaikymai – o tokie yra Parulskio ir Miliauskaitės atvejai – lemia naujų literatūrinių biografijų susiformavimą, nes transformuojama ne tik individuali biografija, bet ir pats modelis. Naujos literatūrinės biografijos vėliau gali tapti (abiejų poetų atvejais – ir tampa) modeline struktūra jaunesniems kūrėjams.

Atliktas dviejų tam pačiam tipui priklausančių, bet skirtingais modeliais grindžiamų literatūrinių biografijų tyrimas gali būti plėtojamas keliomis kryptimis. Teorinėje dalyje apibrėžti poezijos struktūroms tirti aktualūs kultūros atminties elementai ir literatūrinės biografijos kaip sudėtinės kultūros atminties struktūros samprata gali būti taikoma tiek kitų poetų ir poečių literatūrinėms biografijoms rekonstruoti, tiek analizuojant paskirus poezijos tekstus. Vis tik aktualiausia kryptis – literatūrinių biografijų tipologija. Universalių tipologijų išskyrimas – viena svarbiausių Lotmano kultūros semiotikos užduočių. Ir nors šio projekto įgyvendinimas – utopija, bent dviejų tipų išskyrimas ir aptarimas galėtų būti naudingas norint suvokti XX a. pabaigos Lietuvių literatūros lauko specifiką. Antrasis tipas, aptartas ir Jakonytės studijoje – XX a. antrojoje pusėje vyravusi poeto-tautos vedlio literatūrinė biografija. Reprezentatyvių šio tipo atstovų literatūrinių biografijų rekonstrukcija, jas grindžiančių modelių, būdingų veiksenų ir priemonių išskyrimas leistų geriau suprasti lietuvių literatūros lauko procesus, pagrindines įtampas, hierarchijas.

Publications on the Subject of the Dissertation

Mokslo straipsniai disertacijos tema

1. „Juriiaus Lotmano kultūros semiotikos paradoksas“, *Colloquia* 2017, nr. 37, p. 29–48. ISSN: 1822-3737.
2. „Kas, kaip ir dėl ko kovoja literatūros lauke“, *Žmogus ir žodis*, 2014, nr. 16(2), p. 86–103. ISSN: 1822- 7805
3. „Polilogas tarp gyvų ir mirusių: Sigito Parulskio 'Oda kailiadirbiui'“, *Colloquia*, 2013, nr. 30, p. 108–125. ISSN: 1822-3737.

Conference Papers on the Subject of the Dissertation

Mokslinėse konferencijose skaityti pranešimai disertacijos tema

1. „Tomas Venclova ir poeto-emigranto literatūrinė biografija“. Tarptautinė mokslinė konferencija *Tomo Venclovos kūrybos ženklai*, Vilniaus universitetas, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius, 2017-09-14–2017-09-15.
2. „Lotmanian concept of memory as a core of poetry“. Tarptautinė mokslinė konferencija *Text and Audience*, Talino universitetas, Estija, 2013-05-31–2013-06-02.
3. „Sigitas Parulskis' Potery: Deconstruction of Underlying Principles of Being, or Return of the Baroque?“. Tarptautinė mokslinė konferencija *Religious Experience and Tradition*, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva, 2012-05-11–2012-05-12.
„Dialogue with the Past: Cultural Memory in the Contemporary Lithuanian Poetry“. Tarptautinė mokslinė konferencija *Cultural Polyglotism*, Tartu universitetas, Estija, 2012-02-28–2012-03-02.

Virginija Cibarauskė (g. 1983) 2009 m. Vilniaus universitete baigė lietuvių filologijos bakalauro studijas. 2011 m. Vilniaus universitete įgijo Intermedialijų literatūros studijų magistro kvalifikacinį laipsnį. 2011–2017 m. studijavo Vilniaus universiteto doktorantūroje. 2013 m. gavusi European Social Fund Doctoral Studies ir Internationalisation Programme DoRa stipendiją tris mėnesius stažavosi Tartu universitete (Estija).

Virginija Cibarauskė (born in 1983) graduated from Vilniaus University in 2009 with a Bachelor's Degree in Lithuanian Philology. In 2011 she received a Master's Degree in Intermedial Literary Studies at the same university. During 2011–2017 she was a Ph.D. student in Vilnius University. In 2013 after receiving grants from European Social Fund Doctoral Studies and Internationalisation Programme DoRa she had a three month internship at Tartu (Estonia).